

BERNARD WIŚNIEWSKI

WSB University in Dąbrowa Górnicza,
Poland

ORCID iD: 0000-0002-0011-7271

WŁODZIMIERZ FEHLER

University of Siedlce, Poland

ORCID iD: 0000-0002-0927-4337

MAREK KULCZYCKI

University of Wrocław, Poland

ORCID iD: 0000-0002-2713-3714

SZANSE, WYZWANIA I KIERUNKI ROZWOJU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE W DYSKURSIE NAUKOWYM

OPPORTUNITIES, CHALLENGES, AND DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF SECURITY SCIENCES IN ACADEMIC DISCOURSE

ABSTRACT

The aim of this article is to present conclusions drawn from the Congress of Security Sciences held in October 2025. It was the largest and most significant academic event of its kind, bringing together scholars representing security sciences as well as related disciplines concerned with security, within the boundaries defined by their respective objects of inquiry.

The article presents conclusions based on prognostic diagnoses of research achievements in the field of security sciences, examined from the perspective of the discipline's fourteen years of development. These findings are complemented by organizational insights that may prove useful for future organizers of academic events devoted to security-related issues.

The application of prognostic diagnosis was grounded in the conviction that this approach is based on the reasoning and experience of researchers. Its essence lies in a comprehensive description of the phenomenon under study, derived from observation and specialized research, which provides the foundation for further theoretical inquiry. In this context, such inquiry leads to conclusions emerging from academic discourse.

The authors chose to apply a prognostic diagnostic approach because it relies on probabilistic reasoning and observable developmental trends which, despite the risk of potential inaccuracies, may be valuable in identifying opportunities, challenges, and directions for the future development of security sciences.

KEYWORDS: security, security sciences, opportunities, challenges, forecasts, scientific knowledge

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest przedstawienie wniosków z Kongresu Nauk o Bezpieczeństwie zorganizowanego w październiku 2025 r. Było to największe i najważniejsze spotkanie naukowe, w którym udział wzięli naukowcy związani z naukami o bezpieczeństwie oraz z dyscyplinami zajmującymi się bezpieczeństwem w zakresie wyznaczonym przez przedmiot ich badań. Materiał zawiera wnioski z diagnoz prognostycznych dotyczących osiągnięć badawczych prowadzonych w obrębie nauk o bezpieczeństwie, przedstawione z perspektywy czternastoletniego istnienia tej dyscypliny. Dopelnieniem tych wniosków są informacje organizacyjne, które w przyszłości mogą okazać się przydatne organizatorom spotkań naukowych związanych z problematyką bezpieczeństwa. Podstawą zastosowania diagnozy było przekonanie, że opiera się ona na rozumowaniu i doświadczeniu badaczy. Jej istotą jest wszechstronny opis

badanego zjawiska, będący efektem obserwacji oraz badań specjalistycznych, co stanowi punkt wyjścia do dalszych badań teoretycznych. W niniejszym artykule prowadzą one do sformułowania wniosków wynikających z dyskursu naukowego. Autorzy zdecydowali się na zastosowanie diagnozy prognostycznej, ponieważ opiera się ona na rozumowaniu prawdopodobnym oraz na tendencjach rozwojowych, które – mimo potencjalnych błędów – mogą być przydatne w określaniu szans, wyzwań i kierunków rozwoju nauk o bezpieczeństwie.

SŁOWA KLUCZOWE: *bezpieczeństwo, nauki o bezpieczeństwie, szanse, wyzwania, prognozy, wiedza naukowa*

WPROWADZENIE

Pojęcie nauki jest wieloznaczne. Jest ona rozumiana jako przejaw ludzkiej działalności badawczej odnoszącej się do fragmentu rzeczywistości (Szymczak, 1983, s. 424).

Naukę można postrzegać m.in. w aspektach: wiedzy naukowej (różnej od wiedzy potocznej, popularnej), działalności naukowo-badawczej (której produktem jest wiedza naukowa oraz społeczności uczonych (Krajewski, 2010, s. 8). Nauka jest bez wątpienia tą sferą działalności człowieka, której wytwory powinny cechować się określonymi właściwościami, odróżniającymi ją od innej jego działalności (Pieter, 1960, s. 22).

W celu uporządkowania prowadzenia działalności naukowo-badawczej i edukacyjnej dokonano w Rzeczypospolitej Polskiej jej podziału na dziedziny i dyscypliny naukowe (Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, Dz.U. z 2022 r., poz. 2202).

Nauki o bezpieczeństwie są jedną z kilkunastu dyscyplin naukowych wchodzących w skład dziedziny nauk społecznych.

Obejmują one całokształt problemów bezpieczeństwa w wymiarze pozamilitarnym (Zajas, 2010, s. 14). Jeżeli to określenie przyjąć jako istotę nauk o bezpieczeństwie, to do obszaru ich zainteresowania powinny należeć sektory: polityczny, ekonomiczny, ekologiczny, społeczny, kulturowy (Dębski, Górska-Winter, 2003, s. 22–25) itp.

Nauki o bezpieczeństwie stanowią odwzorowanie potrzeb społecznych w teorii problemu. Jeżeli potrzebą społeczną jest bezpieczeństwo w różnych jego przejawach, to powinno ono być obiektem i przedmiotem badań naukowych. Celem nauk o bezpieczeństwie jest dostarczenie ludziom wiedzy pomagającej wyjaśnić, zrozumieć, ocenić i przewidzieć zjawiska związane z bezpieczeństwem określonego podmiotu (Czupryński, 2021, s. 124).

Powszechnie przyjmuje się, że nauki o bezpieczeństwie powinny dostarczać argumentów, jak usprawniać zastany stan rzeczy i co w nim zmieniać. W aspekcie utylitarnym chodzi o określenie przyczyn wywołujących określony skutek bezpieczeństwa, przyczyn warunkujących skutek bezpieczeństwa oraz przyczyn rozstrzygających o osiągnięciu określonego stanu bezpieczeństwa (Czupryński, 2021, s. 124). Można temu sprostac, prezentując rezultaty swoich badań, publikując je lub poddając je krytyce w bezpośredniej dyskusji, bo przecież powszechnie wiadomo, że naukowiec ma obowiązek rzetelnego przedstawienia wyników badań.

Zatem obowiązek rzetelnego upublicznienia wyników badań jest jednym z priorytetów nauki. Można by rzec, że od zawsze najważniejszymi płaszczyznami prezentowania wyników badań było dzielenie się nimi w czasie bezpośrednich spotkań o charakterze naukowym (Lubiewski, 2021, s. 337).

WROCŁAWSKIE FORUM WYMIANY WIEDZY – KWESTIE ORGANIZACYJNE

Sposoby prezentacji i wymiany wiedzy naukowej mogą przybierać różne formy, które charakteryzuje zakres problematyki będącej przedmiotem jego zainteresowania oraz rozmiar i zakres specjalizacji uczestniczącego w nich audytorium. Pośród najczęściej organizowanych znajdują się kongresy, zjazdy, konferencje, sympozja, seminaria czy warsztaty. Forma tego rodzaju naukowej aktywności nie wynika ze sformalizowanych w jakiś sposób, opisanych zasad. Na próżno szukać wytycznych co do ich organizacji w przepisach prawa (Lubiewski, 2021, s. 339).

Jednym z rodzajów spotkań naukowych jest kongres, który stanowi takie forum, gdzie w sposób oficjalny, sformalizowany spotykają się najczęściej wiodący przedstawiciele jakiejś dziedziny czy dyscypliny nauki, w celu wypracowania

m.in. opinii, zasad, czy stanowisk w obszarze tej aktywności, której został poświęcony kongres, czy też przedstawiciele jakiejś organizacji, stowarzyszenia o charakterze naukowym (Lubiewski, 2021, s. 339).

Uwzględniając powyższe, w dniach 22–23 października 2025 r. we Wrocławiu odbył się III Kongresu Nauk o Bezpieczeństwie (Kongres) nt. *14 lat Nauk o Bezpieczeństwie. Szanse, wyzwania i kierunki rozwoju.*

Biorąc pod uwagę okoliczności przywołane na wstępie, uznano, że celem Kongresu było określenie stanu i kierunku rozwoju nauk o bezpieczeństwie.

Był on formą wymiany poglądów naukowych osób zainteresowanych naukami o bezpieczeństwie. W jego trakcie doszło do sporów, które oprócz niezbywalnych aspektów poznawczych mają również charakter utylitarny i edukacyjny, co jest konsekwencją konieczności weryfikacji wyników badań naukowych oraz potrzebą kontynuowania prowadzonych rozważań naukowych. Potrzeba dyskursu naukowego wynikała w tym przypadku również z otwartości nauki i wzajemnego informowania się o wynikach badań lub wątpliwościach poznawczych.

Gospodarzami dwudniowych obrad i jednocześnie głównymi organizatorami Kongresu były Uniwersytet Wrocławski oraz Akademia Wojsk Lądowych. Głównych organizatorów wsparło 38 krajowych ośrodków naukowych i instytucji zajmujących się bezpieczeństwem.

Było to cykliczne spotkanie, które zostało zapoczątkowane dwa lata temu i na stałe wpisało się w kalendarz kluczowych spotkań poświęconych problematyce badań bezpieczeństwa. Tegoroczny Kongres spotkał się z życzliwym przyjęciem wśród instytucji państwowych zajmujących się problemami bezpieczeństwa w praktyce. Zaowocowało to udzieleniem patronatów ze strony: Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendanta Głównego Policji, Wojewody Dolnośląskiego, Marszałka Województwa Dolnośląskiego, Marszałka Województwa Opolskiego oraz Dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa. Patronat honorowy nad Kongresem objęli również rektorzy uczelni, tj. Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Akademii Wojsk Lądowych. Swym autorytetem Kongres wsparły także, udzielając patronatu naukowego, renomowane towarzystwa naukowe: Polskie Towarzystwo Nauk o Bezpieczeństwie, Towarzystwo Wiedzy Obronnej oraz Polskie Towarzystwo Geopolityczne.

Kongres przygotowywały komitety programowy, naukowy i organizacyjny. Ten pierwszy odpowiadał za określenie tematu obrad, celu i ogólnych ram programu, nadzór nad pracami komitetów naukowego oraz organizacyjnego. Drugi za ustalenie szczegółowego programu, a trzeci za realizację przedsięwzięć administracyjnych i logistycznych.

Komitet Programowy, na podstawie wniosków z poprzednich kongresów, uznał, że niezbędne jest takie skonstruowanie programu dwudniowych obrad, aby móc dyskutować w zakresie dotyczącym teorii i metodologii badań bezpieczeństwa oraz najczęściej podejmowanych problemów badawczych związanych z dyscypliną nauk o bezpieczeństwie. Należy podkreślić również to, że uznał za niezbędne prowadzenie dyskusji z przedstawicielami innych dyscyplin naukowych. Podyktowane to było otwartością na współpracę badaczy związanych z naukami o bezpieczeństwie na inne środowiska.

Analiza wniosków, o których wspomniano, pozwoliła na wyodrębnienie głównych obszarów tematycznych obrad i przypisanie ich uczelniom będącym ich gospodarzami, które od lat prowadzą badania, realizują procesy edukacyjne i popularyzują wiedzę, specjalizując się w wyodrębnionych obszarach tematycznych.

Obrady kongresowe pierwszego dnia obejmowały dwie sesje obrad plenarnych odnoszących się do natury oraz teorii i metodologii nauk o bezpieczeństwie. W ramach sesji przedstawiono referaty: *Paradygmaty (?) nauk o bezpieczeństwie* (prof. dr hab. Bogdan Szulc), *Konstrukcja subdyscyplin w naukach społecznych. Przegląd istniejących modeli i refleksje dla nauk o bezpieczeństwie* (prof. dr hab. Janusz Gierszewski), *Nauki o bezpieczeństwie a nauki pokrewne w poznaniu podmiotu bezpieczeństwa* (prof. dr hab. Andrzej Glen), *Między metodologią a kulturą metodologiczną w naukach o bezpieczeństwie* (prof. dr hab. Marian Cieślarczyk), *W poszukiwaniu rozwiązań idealnych w naukach o bezpieczeństwie. Szanse i zagrożenia* (prof. dr hab. Waldemar Kitler) oraz *Eklektyzm poznawczy w naukach o bezpieczeństwie* (dr hab. Andrzej Czupryński, prof. AWSB).

Po sesjach plenarnych rozpoczęły się obrady w 20 panelach równoległych, w czasie których dyskusje ogniskowały się wokół zagadnień: metodologii nauk o bezpieczeństwie, bezpieczeństwa międzynarodowego, bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa militarne, bezpieczeństwa morskiego,

bezpieczeństwa powietrznego, cyberbezpieczeństwa, bezpieczeństwa informacyjnego, bezpieczeństwa transgranicznego, bezpieczeństwa publicznego, bezpieczeństwa powszechnego, bezpieczeństwa społecznego, bezpieczeństwa ekologicznego, bezpieczeństwa ekonomicznego, bezpieczeństwa lokalnego, bezpieczeństwa logistycznego, zarządzania bezpieczeństwem, prakseologii w zarządzaniu kryzysowym, nowoczesnych technologii w bezpieczeństwie oraz edukacji dla bezpieczeństwa. Organizatorami wyżej wymienionych paneli były: Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej, Uniwersytet Warszawski, Akademia Sztuki Wojennej, Akademia Wojsk Lądowych, Akademia Marynarki Wojennej, Lotnicza Akademia Wojskowa, Uniwersytet w Siedlcach, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Akademia Policji, Akademia Pożarnicza, Uniwersytet Pomorski, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej, Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Uniwersytet Wrocławski, Wojskowa Akademia Techniczna, Uniwersytet Kaliski oraz Uniwersytet Kazimierza Wielkiego.

Drugi dzień obrad kongresowych obejmował sesję plenarną poświęconą zagadnieniom rzetelności recenzji naukowych jako wyznacznika poziomu badań naukowych. W jej trakcie przedstawiono referaty: *Zasadnicze problemy krytykoznawstwa* (prof. dr hab. Bogusław Śliwerski), *Etyczne zagadnienia recenzowania dorobków naukowych* (prof. dr hab. Krzysztof Jajuga) oraz *Recenzja jako dowód w postępowaniach awansowych* (prof. dr hab. Bronisław Sitek). Ten dzień obrad kongresowych zakończyła debata na temat *Wojny XXI wieku – konsekwencje dla świata, Europy i Polski*, w której udział wzięli: kadm. prof. dr hab. Tomasz Szubrycht (prowadzący), prof. dr hab. Olga Wasiuta oraz gen. broni w st. spocz. dr Marek Tomaszycy.

W czasie obrad swoje poglądy i wyniki badań naukowych zaprezentowało ponad dwustu naukowców oraz przedstawicieli instytucji związanych z bezpieczeństwem. Zarówno w trakcie sesji plenarnych, jak i paneli tematycznych, miało miejsce wiele bardzo interesujących wystąpień i rozważań naukowych. Dzięki obecności szerokiego grona ekspertów i specjalistów w czasie Kongresu można było zapoznać się z najnowszymi trendami i wyzwaniem w obszarze bezpieczeństwa. Praktyczne wskazówki, studia przypadków oraz inspirujące referaty pozwoliły poddać analizie szereg zagadnień z uwzględnieniem różnych podejść teoretycznych i praktycznych.

POZNAWCZE ASPEKTY DISKURSU

Dyskusje toczone w czasie Kongresu dostarczyły wielu interesujących wątków. W panelach dyskusyjnych poruszano problemy istotne dla przyszłości nauk o bezpieczeństwie. W trakcie obrad poświęconych kwestiom metodologicznym sformułowano wnioski wskazujące na potrzebę zwrócenia szczególnej uwagi m.in. na:

- stosowanie metod badawczych adekwatnych do wyjaśnianych problemów i weryfikowanych hipotez;
- uwiarygodnianie i weryfikowanie wyników badań poprzez stosowanie triangulacji w procesie badawczym;
- stosowanie innowacyjnych metod i narzędzi badawczych.

Z kolei dyskusje dotyczące problematyki bezpieczeństwa międzynarodowego uwypukliły trzy trendy w wymiarze globalnym, tj.:

- rosnącą płynność i zmienność układu sił, a w konsekwencji dominację czynników destabilizacyjnych nad stabilizującymi;
- stopniową erozję dotychczasowego porządku, opartego na liberalnych normach i prawie międzynarodowym;
- wzrastającą w skali świata skłonność do odwoływania się do polityki opartej na sile.

Wskazywano również na to, że najważniejszym zagrożeniem dla stabilności jest Rosja, nie tylko z uwagi na trwającą wojnę w Ukrainie, ale też na prowadzone przez nią wielowymiarowe działania przeciw państwom i instytucjom zachodnim.

Równie interesującym obszarem dyskusji były zagadnienia bezpieczeństwa państwa (Wiśniewski, 2013, s. 35–45). Biorący udział w tym panelu wskazywali na szeroki zakres zadań poznawczych tego obszaru, który w sposób naturalny integruje wiele innych dyscyplin naukowych. Podnosili również kwestie zmienności priorytetów badawczych realizowanych w tym zakresie.

W wystąpieniach odnoszących się do militarne go wymiaru bezpieczeństwa (Mitkow, 2023, s. 23) podnoszono fakt rozwoju i wzrost znaczenia oddziaływań o charakterze niekinetycznym, w sferze kognitywnej i narracyjnej,

a więc działań określanych mianem hybrydowych czy działań *poniżej progu wojny*. Odnoszono się do roli Marynarki Wojennej RP w systemie bezpieczeństwa morskiego oraz znaczenia obrony powietrznej naszego kraju. Ważnym nurtem rozważań była rola innowacji technologicznych w transformacji współczesnych sił zbrojnych i konfliktów zbrojnych. W rezultacie sformułowano wnioski wskazujące, że nowe kategorie broni lub bardziej zaawansowane wersje tych już znanych, zmieniają obraz pola walki i sposób prowadzenia konfliktów zbrojnych, tworząc nowe możliwości w zakresie działań ofensywnych i wywierania presji, co z kolei rodzi wyzwania w zakresie doskonalenia środków obronnych. Szczególnie zauważalne jest to w odniesieniu do technologii *dronowych* oraz informatycznych.

W ramach wystąpień związanych z bezpieczeństwem informacyjnym (Fehler, 2021, s. 9) oraz cyberbezpieczeństwem (Dela, 2022, s. 9) wskazywano na to, że współczesne środowisko bezpieczeństwa w coraz większym stopniu kształtowane jest przez technologie informatyczne, w tym media społecznościowe. Ułatwia to upowszechnianie dezinformacji, a w konsekwencji prowadzenie różnych form mniej lub bardziej pośredniej *zewnętrznej ingerencji* w sprawy bezpieczeństwa nie tylko państw, ale również jednostek. Ten trend przyczynia się do dalszego wzrostu znaczenia podmiotów poza państwowych. Wskazane tendencje dodatkowo pogłębiają złożoność środowiska bezpieczeństwa różnych podmiotów coraz bardziej nasycanego informacją i od niej zależnego, komplikując możliwości jego regulacji i stabilizowania. Zwracano uwagę na to, że świat nie wykształcił odpowiednich instytucji, które mogłyby radzić sobie ze współczesnymi problemami z zakresu bezpieczeństwa informacyjnego. Jest to widoczne zarówno na arenie międzynarodowej, jak i wewnątrz poszczególnych państw. W wystąpieniach podkreślano, że dezinformacja i manipulacja powodują koncentrację współczesnych przekazów informacyjnych na krytyce, podziałach i negacji. Nie skłaniają więc do tworzenia wspólnoty, lecz tworzą podziały. Zwracano także uwagę na konieczność kształtowania ram naukowych, które pozwalałyby jednoznacznie lokować badania z zakresu cyberbezpieczeństwa w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie.

Zakres przedmiotowy wygłoszonych referatów i przeprowadzonych dyskusji potwierdził poszerzanie się pola badawczego związanego z problematyką

bezpieczeństwa transgranicznego (Wawrzusiszyn, 2012, s. 11). We wnioskach podkreślano m.in., że:

- na kierunki badań tego aspektu bezpieczeństwa istotny wpływ wywiera konflikt zbrojny w Ukrainie;
- eksploracja problematyki zagrożeń generowanych przez cudzoziemców wskazuje na konieczność rozszerzenia zainteresowania naukowego o kwestie potrzeb organizacyjnych w obszarze podmiotów systemu bezpieczeństwa państwa.

Dyskusje dotyczące bezpieczeństwa publicznego (Fehler, 2010, s. 11) dowodzą istnienia powiązań migracji i przestępczości kryminalnej oraz ich bezpośredniego wpływu na bezpieczeństwo publiczne naszego kraju. Uczestnicy tej dyskusji wskazywali zależności między poziomami bezpieczeństwa i porządku publicznego a zagrożeniami wewnątrzpaństwowymi o charakterze pospolitym i potrzebą doskonalenia organizacji działań krajowych formacji policyjnych.

Uczestnicy Kongresu dyskutujący o sprawach związanych z bezpieczeństwem powszechnym (Gromek, 2016, s. 13–14) dowodzili konieczności udziału przedstawicieli nauk o bezpieczeństwie w przedsięwzięciach realizowanych w ramach doskonalenia systemu ochrony ludności i obrony cywilnej, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii samoobrony oraz budownictwa ochronnego.

W obszarze bezpieczeństwa społecznego (Gierszewski, 2016, s. 14) zwrócono uwagę, że pozostaje ono nadal kategorią trudną do jednoznacznej konceptualizacji, ale niezwykle ważną dla realizacji polityk publicznych. Podkreślano też, że bezpieczeństwo społeczne to fundament odporności państwa, a jego badanie wymaga interdyscyplinarnej refleksji i odpowiedzialności naukowej. Bezpieczeństwo społeczne pełni dziś funkcję *zbornika* w systemie bezpieczeństwa, bowiem od jego poziomu zależy stabilność wewnętrzna państwa. Nauki o bezpieczeństwie muszą więc podejmować to wyzwanie w sposób refleksyjny, krytyczny i odpowiedzialny. Dyskusje dotyczące bezpieczeństwa społecznego potwierdziły również, że: bezpieczeństwo demograficzne przenika wszystkie sektory bezpieczeństwa, a migracje to nie tylko źródło napięć, ale i szans rozwojowych.

Ważny nurt debaty kongresowej stanowiła problematyka bezpieczeństwa ekologicznego (Śladkowski, 2001, s. 7). Wnioski z dyskusji toczony wokół tej

problematyki wskazują na wzrastający poziom przestępczości przeciw środowisku. Uczestnicy rozmów podnosili również zagadnienia (Sitek, 2023, s. 15):

- konieczności zmian w polityce energetycznej Unii Europejskiej w zakresie dostosowania jej do wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi, a opartych na transformacji energetycznej;
- konieczności wykorzystania metanu z pokładów węgla jako alternatywnego źródła energii;
- działań Sojuszu Północnoatlantyckiego na rzecz środowiska.

Wystąpienia z obszaru bezpieczeństwa ekonomicznego (Kominek, Śmiałek, 2024, s. 9) wskazywały, że wzrost gospodarczy odbywa się z pominięciem potrzeb społecznych i środowiskowych, co prowadzi do rozwoju zagrożeń o charakterze pozamilitarnym. Narastające nierówności gospodarcze prowadzą do napięć pomiędzy społeczeństwami oraz w ich ramach. Skutkiem tego są m.in. migracje, które w nadchodzących dziesięcioleciach najprawdopodobniej będą narastać. W warstwie ekonomicznej wskazano także na ewolucję postrzegania ryzyka na poziomie globalnym oraz krajowym w kontekście nakładających się kryzysów. Analizowano możliwości i rolę Sił Zbrojnych RP w ochronie gospodarki narodowej przed zagrożeniami hybrydowymi, oceniano potencjał i możliwości rozwoju gospodarczego Ukrainy w obliczu zagrożeń zewnętrznych. W rezultacie zrodziły się wnioski wskazujące na wzrost znaczenia ekonomicznych aspektów bezpieczeństwa, w tym dostępu do surowców strategicznych oraz wykorzystywania narzędzi ekonomicznych (typu sankcje czy praktyki protekcjonistyczne) w procesach budowania bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego.

Uczestnicy obrad poświęconych bezpieczeństwu lokalnemu (Fehler, 2009, s. 10) podnosili kwestie potrzeb i możliwości traktowania polityki bezpieczeństwa jako polityki publicznej oraz integralnego elementu strategii rozwoju miast oraz konieczności podejmowania przez organy samorządu terytorialnego działań mających na celu podnoszenie wiedzy i umiejętności wspólnot lokalnych w zabiegach o bezpieczeństwo w skali mikro.

Zainteresowani zagadnieniami bezpieczeństwa logistycznego wskazywali na związki logistyki i bezpieczeństwa we wszystkich jego wymiarach.

Podnosili jednocześnie kwestie konieczności prowadzenia badań wszystkich aspektów bezpieczeństwa z powiązaniu z logistyką.

Skupiające wielu badaczy panele poświęcone zarządzaniu bezpieczeństwem, a także prakseologicznym aspektom zarządzania kryzysowego wskazywały jednoznacznie na rosnącą rolę prakseologii w ochronie ludności i obronie cywilnej oraz konieczność stosowania zasad prakseologii w zarządzaniu bezpieczeństwem.

Uczestnicy dyskusji dotyczących wykorzystania nowoczesnych technologii w bezpieczeństwie wskazywali na to, że rosnący geometrycznie technologiczny poziom postępu jest z jednej strony okolicznością sprzyjającą zabiegom o bezpieczeństwo, a z drugiej zagrożeniem, którego źródłem mogą być potencjalni przeciwnicy. Rozmawiali również o potrzebie jednoczenia wysiłków osób związanych z naukami o bezpieczeństwie z przedstawicielami innych dyscyplin oraz dziedzin naukowych w poszukiwaniu optymalnych rozwiązań służących zapewnieniu akceptowalnego poziomu bezpieczeństwa.

Ważnym przesłaniem, jakie wynika z treści referatów wygłoszonych podczas Kongresu, jest konieczność intensyfikacji edukacji w różnych aspektach dotyczących bezpieczeństwa. Edukacji, która w kompleksowy sposób będzie kształtowała odpowiednie postawy i umiejętności. Należy do tego dodać szereg postulatów obejmujących m.in. należyte umocowanie edukacji dla bezpieczeństwa w ustawodawstwie oraz w systemie edukacji narodowej, utworzenie jednego ośrodka koordynującego zakres działania i współdziałania w sferze edukacji dla bezpieczeństwa, przywrócenie różnorodnych praktycznych form przygotowania do powinności obronnych poza procesem dydaktycznym.

KONKLUZJE

Wnioski natury ogólnej wynikające z dyskusji kongresowych wskazywały na konieczność: kontynuowania badań w zakresie teorii bezpieczeństwa i metodologii nauk o bezpieczeństwie, właściwego kształtowania terminologii nauk o bezpieczeństwie, wykorzystania wyników badań bezpieczeństwa przez organy administracji publicznej oraz uwzględnienie doświadczeń organizacyjnych i merytorycznych do organizacji kolejnych kongresów co dwa lata.

Powyższe wnioski warto uzupełnić o kwestie będące na pograniczu statystyki. Ciekawe pod tym względem okazały się obecne zainteresowania badaczy

z kręgu nauk o bezpieczeństwie. W tym miejscu należy zauważyć, że nieprzerwanie dużym zainteresowaniem cieszą się zagadnienia metodologii nauk o bezpieczeństwie, bezpieczeństwa międzynarodowego, militarnych aspektów bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa społecznego oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego. Świadczy o tym liczba i poziom wystąpień kongresowych dotyczących wyżej wymienionych zagadnień.

Dyskursy prowadzone w czasie Kongresu wskazują jednocześnie na potrzebę dbałości o język naukowy stosowany w badaniach bezpieczeństwa, co potwierdza konieczność kontynuowania działań edukacyjnych w tym zakresie. Cechuje się on bowiem stosowaniem terminologii przyjętej w danej dyscyplinie bądź specjalności i jest nasycony precyzyjnymi pojęciami, które są charakterystyczne dla danej dyscypliny i tylko w niej znaczą to, co znaczą (Becker, 2013, s. 23). Dyskusje owe wskazywały także na to, że język naukowy zapewnia właściwy przepływ informacji i wiedzy, w tym przede wszystkim naukowej. Jednakże jego nieodpowiednie stosowanie będzie jednym ze źródeł błędów towarzyszących badaniom. Jest to tym bardziej ważne, że *język wnosi w poznanie bezpieczeństwa podmiotu niekwestionowane znaczenie. Nie jest wprawdzie jedynym, ale z pewnością najważniejszym środkiem wyrazu myśli o bezpieczeństwie. Jest narzędziem i bezpośrednim przykładem intersubiektywności bytowania bezpieczeństwa podmiotu. Pozwala tworzyć, zapisywać, przechowywać, przetwarzać i dystrybuować wiedzę* (Glen, 2025, s. 111–112).

REFERENCES

- Becker, H.S. (2013). *Warsztat pisarski badacza*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Czupryński, A. (2021). *Bezpieczeństwo a nauka*. W: *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*. Wydanie III uzupełnione i poszerzone. B. Wiśniewski (red. nauk.), Szczytno: Wyższa Szkoła Policji.
- Dela, P. (2022). *Założenia działań w cyberprzestrzeni*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Dębski, S., Górską-Winter B. (red. nauk.). (2003). *Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa*. Warszawa: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych.
- Fehler, W. (red. nauk.). (2010). *Bezpieczeństwo publiczne w przestrzeni miejskiej*. Warszawa: Arte.
- Fehler, W. (2009). *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*. Warszawa: Arte.
- Fehler, W. (2021). *Podstawy bezpieczeństwa informacyjnego*. Siedlce: Uniwersytet w Siedlcach.
- Gierszewski, J. (2016). *Bezpieczeństwo społeczne. Studium z zakresu teorii bezpieczeństwa narodowego*. Warszawa: Difin.
- Glen, A. (2025). *Poznanie bezpieczeństwa podmiotu. Prawda, metafory, myślenie, język*. Siedlce: Uniwersytet w Siedlcach.
- Gromek, P. (2016). *Ratownictwo w ochronie ludności. Istota. System. Kierunki rozwoju*. Warszawa: Szkoła Główna Służby Pożarniczej.
- Kominek, Ł., Śmiałek, K. (2024). *Bezpieczeństwo ekonomiczne i prawne podstawy bezpieczeństwa kontynentu europejskiego w XXI wieku*. Poznań: FNCE.
- Krajewski, M. (2010). *O metodologii nauk i zasadach pisarstwa naukowego. Uwagi podstawowe*. Gliwice: Uniwersytet Śląski.
- Lubiewski, P. (2021). *Potrzeba prezentowania wyników badań naukowych*. W: *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*. Wydanie III uzupełnione i poszerzone. B. Wiśniewski (red. nauk.). Szczytno: Wyższa Szkoła Policji.
- Mitkow, S. (2023). *Bezpieczeństwo militarne Polski w realiach XXI wieku* (s. 23). Warszawa: Difin.
- Pieter, J. (1960). *Praca naukowa*. Katowice: Wydawnictwo Śląsk.
- Sitek, M. (2023). Prawo człowieka do środowiska w kontekście nowego pakietu UE Fit for 55. *Journal of Modern Science*, 3/52(2023), s. 9–23.
- Szymczak, M. (red. nauk.). (1983). *Słownik języka polskiego, tom drugi*. Warszawa: PWN.
- Śladkowski, S. (2001). *Bezpieczeństwo ekologiczne Rzeczypospolitej Polskiej*. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.
- Wawrzusiszyn, A. (2012). *Wybrane problemy transgranicznego bezpieczeństwa Polski*. Warszawa: Difin.
- Wiśniewski, B. (2013). *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne*. Szczytno: Wyższa Szkoła Policji.

Zajas, S. (2010). *Nauki wojskowe a nauki o bezpieczeństwie i obronności*. W: *Metodologia bezpieczeństwa narodowego*, t. 1. P. Sienkiewicz, M. Marszałek, H. Świeboda (red. nauk.). Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.

AKTY PRAWNE

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2202).